

Wyrok z dnia 26 września 2000 r.

I PKN 52/99

Przeniesienie nauczyciela w stan nieczynny stanowi zmianę na niekorzyść jego warunków pracy i płacy w rozumieniu art. 32 ust. 2 ustawy z dnia 23 maja 1991 r. o związkach zawodowych (jednolity tekst: Dz.U. z 2001 r. Nr 79, poz. 854).

Przewodniczący SSN Teresa Flemming-Kulesza (sprawozdawca), Sędziowie SN: Katarzyna Gonera, Józef Iwulski.

Sąd Najwyższy, po rozpoznaniu w dniu 26 września 2000 r. sprawy z powództwa Jolanty S. przeciwko Szkole Podstawowej [...] w M. o uznanie za bezskuteczne przeniesienia w stan nieczynny, na skutek kasacji strony pozwanej od wyroku Sądu Okręgowego-Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Rzeszowie z dnia 14 października 1999 r. [...]

o d d a ł kasację.

U z a s a d n i e

Sąd Rejonowy-Sąd Pracy w Mielcu wyrokiem z dnia 5 sierpnia 1999 r. oddalił powództwo Jolanty S. przeciwko Szkole Podstawowej [...] w M. o uznanie za bezskuteczne przeniesienia jej w stan nieczynny.

Sąd ten ustalił, że powódka zatrudniona była w pozwanej Szkole od 1 października 1988 r. jako nauczyciel mianowany, uczyła chemii. Jest ona magistrem inżynierem o specjalności inżynieria chemiczna i procesowa. Ukończyła ponadto Studium Pedagogiczne w Instytucie Kształcenia Nauczycieli [...] uzyskując kwalifikacje pedagogiczne. Ukończyła też w 1998 r. studia podyplomowe w Wyższej Szkole Pedagogicznej w K. w zakresie informatyki. W piśmie doręczonym jej 21 maja 1999 r. pracodawca poinformował powódkę o tym, że w związku ze zmianami organizacyjnymi powodującymi zmniejszenie liczby oddziałów oraz zmianami przepisów wprowadzających reformę ustroju szkolnego nie ma możliwości zapewnienia jej od no-

wego roku szkolnego obowiązkowego pensum. Z tego względu zamierza przenieść ją od 1 września 1999 r. w stan nieczynny. Jednocześnie powódka została poinformowana, że może złożyć wniosek o rozwiązanie z nią stosunku pracy na podstawie art. 20 ust. 3 Karty Nauczyciela lub wyrazić zgodę na ograniczenie zatrudnienia zgodnie z art. 20 ust. 2 Karty. W pisemnej odpowiedzi na to pismo powódka przypomniała pracodawcy, że jest przewodniczącą Komisji Rewizyjnej Rejonowej Komisji NSZZ „Solidarność” Oświaty i Wychowania w M., w związku z czym korzysta z ochrony przewidzianej w art. 32 ust. 1 i 4 ustawy o związkach zawodowych. Stwierdziła też, że istnieje możliwość zatrudniania jej zgodnie z kwalifikacjami w pełnym wymiarze czasu pracy i wyraziła gotowość dalszej pracy. Związek zawodowy sprzeciwił się w piśmie z 27 maja 1999 r. zamiarowi pozwanej wobec powódki. Pismo zawierające oświadczenie pracodawcy o przeniesieniu w stan nieczynny z dniem 1 września 1999 r. powódka otrzymała 31 maja 1999 r. Zdaniem Sądu Pracy konsultacja związkowa z art. 38 KP nie musiała być przeprowadzona, skoro pracodawca nie dokonał wypowiedzenia definitywnego ani wypowiedzenia warunków pracy i płacy. Ochrona przewidziana w art. 32 ust. 1, 2 i 4 ustawy o związkach zawodowych nie ma też zastosowania w przypadku przeniesienia pracownika w stan nieczynny.

Po rozpoznaniu apelacji powódki od tego wyroku Sąd Okręgowy-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych wyrokiem z dnia 14 października 1999 r. zmienił go i uznał za bezskuteczne przeniesienie powódki w stan nieczynny przez pozwaną Szkołę. Sąd drugiej instancji podzielił pogląd Sądu Rejonowego co do braku obowiązku pracodawcy przeprowadzania konsultacji związkowej z art. 38, 52 § 3 i 53 KP w razie przenoszenia nauczyciela w stan nieczynny. Nie jest natomiast, jego zdaniem, wyłączona w tym przypadku ochrona pracownika wynikająca z art. 32 ust. 1 i 4 ustawy o związkach zawodowych. Powódka korzysta z ochrony przewidzianej w art. 32 ust. 4 jako pełniąca z wyboru funkcję w organach organizacji związkowej działającej poza zakładem pracy. Pracodawca nie uzyskał zgody odpowiedniego organu statutowego NSZZ „Solidarność” Oświaty i Wychowania w M. na przeniesienie powódki w stan nieczynny.

Strona pozwana wniosła kasację od tego wyroku podnosząc zarzuty naruszenia art. 316 §1 i 386¹ § 1 KPC oraz niezastosowania art. 477¹ § 2 KPC, co miało istotny wpływ na wynik sprawy, a także naruszenia art. 32 ust. 1 i 4 ustawy o związkach zawodowych w związku z art. 20 Karty Nauczyciela przez niewłaściwe zastosowanie. Naruszenia art. 316 § 1 KPC upatruje się w kasacji w nieuwzględnieniu

przez Sąd drugiej instancji niemożliwości zatrudniania powódki w pozwanej Szkole jako nauczycielki chemii i informatyki wobec przeprowadzonych zmian, w wyniku których stała się ona szkołą sześcioklasową. Sąd nie uwzględnił tych okoliczności, mimo że były podnoszone w toku postępowania apelacyjnego. Nie zastosował też art. 477¹ § 2 KPC, chociaż roszczenie powódki z uwagi na niemożliwość jej dalszego zatrudniania nie powinno być uwzględnione „choćby z uwagi na jego sprzeczność z zasadami współżycia społecznego”. Sąd drugiej instancji uwzględniając apelację i zmieniając wyrok Sądu pierwszej instancji naruszył art. 386¹ § 1 KPC. Uzasadniając natomiast zarzut naruszenia prawa materialnego strona pozwana twierdziła, że art. 32 ust. 1 i 4 nie ma zastosowania wówczas, gdy rozwiązanie stosunku pracy następuje z upływem terminu, na który był zawarty lub gdy wygasa on z mocy prawa. Taka sytuacja ma miejsce w przypadku przeniesienia nauczyciela w stan nieczynny, które skutkuje wygaśnięciem stosunku pracy z mocy prawa po upływie sześciu miesięcy pozostawania w stanie nieczynnym. Przeniesienie w stan nieczynny nie jest równoznaczne z rozwiązaniem czy też wypowiedzeniem stosunku pracy. W kasacji zawarto wnioski o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości względnie o jego zmianę w całości i zasądzenie kosztów postępowania.

Powódka wniosła o oddalenie kasacji „na koszt pozwanej”.

Sąd Najwyższy rozważył, co następuje:

Nie są zasadne podniesione w kasacji zarzuty naruszenia przepisów postępowania. Nie został naruszony art. 316 § 1 KPC. Zgodnie z tym przepisem sąd wydając wyrok bierze pod uwagę stan rzeczy istniejący w chwili zamknięcia rozprawy. Mimo podniesienia tego zarzutu nie twierdzi się w kasacji, aby Sąd Okręgowy wziął pod uwagę stan rzeczy z innej chwili niż chwila zamknięcia rozprawy. Zarzucane nieuwzględnienie niektórych okoliczności faktycznych nie zostało odniesione do odpowiedniego przepisu (nie jest nim przepis art. 316 § 1 KPC), nie może być zatem brane pod rozagę przez Sąd Najwyższy. Nie został też naruszony przepis art. 477¹ § 2 KPC, w myśl którego sąd może z urzędu uwzględnić inne niż wybrane przez pracownika roszczenie alternatywne, jeżeli zgłoszone roszczenie okaże się nieuzasadnione. W orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjmuje się jednolicie, że brak uzasadnienia wybranego przez pracownika roszczenia należy rozumieć jako jego sprzeczność z zasadami współżycia społecznego lub społeczno-gospodarczym przeznacze-

niem prawa. Sprzeczność tego rodzaju występuje wówczas, gdy pracownik podlegający szczególnej ochronie przed rozwiązaniem stosunku pracy zachował się rażąco naganie, a jego powrót do pracy mógłby wywołać zgorszenie społeczności, w której wykonywał pracę (tak orzekł Sąd Najwyższy, między innymi, w wyroku z dnia 24 lutego 1998 r., I PKN 539/97, OSNAPiUS 1999 nr 3, poz. 87). Powódce nie stawia się żadnych zarzutów, tym bardziej nie ma najmniejszych podstaw do przypisania jej szczególnie nagannego postępowania. Trzeba też podkreślić, że nie można tak interpretować omawianego przepisu, by prowadziło to do zanegowania istoty szczególnej ochrony stosunku pracy (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 16 stycznia 1998 r., I PKN 475/97, OSNAPiUS 1998 nr 23, poz. 683). Trudności w zapewnieniu powódce pracy zgodnej z jej kwalifikacjami po wynikających z reformy oświaty przekształceniach pozwanej Szkoły nie są okolicznościami, które uzasadniałyby przyjęcie sprzeczności z zasadami współżycia społecznego lub społeczno-gospodarczym przeznaczeniem wybranego przez nią roszczenia. Ponadto o wyborze jednego z alternatywnych roszczeń, a w związku z tym o zastosowaniu art. 477¹ § 2 KPC można by mówić dopiero wówczas, gdyby powódka dochodziła przywrócenia do pracy. Nieśłusznie zatem zarzuca się w kasacji naruszenie art. 477¹ § 2 KPC przez jego niezastosowanie. Nie jest też zasadny zarzut naruszenia art. 386 § 1 KPC (traktując jako omyłkę pisarską powołanie art. 386¹ § 1 KPC), skoro Sąd Okręgowy postąpił zgodnie z jego dyspozycją: wobec uwzględnienia apelacji zmienił zaskarżony wyrok i orzekł co do istoty sprawy. Apelacja zasługiwała na uwzględnienie skoro Sąd pierwszej instancji nie uznał konieczności uzyskania przez pracodawcę zgody właściwego organu związku zawodowego na przeniesienie pracownika w stan nieczynny. Konieczność ta wynika z treści art. 32 ust. 2 ustawy z dnia 23 maja 1991 r. o związkach zawodowych (Dz.U. Nr 55, poz. 234 ze zm.). Przeniesienie w stan nieczynny jest bowiem jednostronnie dokonaną przez pracodawcę zmianą na niekorzyść warunków pracy i płacy nauczyciela. Zauważyć przy tym należy, że przepis art. 32 nie odnosi się tylko do tak zwanych wypowiedzi zmieniających. Sformułowanie zawarte w nim jest szersze; dotyczy wszelkich zmian na niekorzyść warunków pracy i płacy, także tych, które pracodawca wprowadza nie w drodze wypowiedzenia. Przeniesienie w stan nieczynny oznacza niekorzystną zmianę dla nauczyciela mianowanego. Pozbawiony on zostaje stabilizacji zatrudnienia, staje przed realną perspektywą jego utraty. Zmianą na niekorzyść jest również pozostawanie w przymusowej bezczynności. Nauczyciel otrzymuje zmniejszone wynagrodzenie, ograniczone jest ono bowiem

do wynagrodzenia zasadniczego. Przeniesienie powódki w stan nieczynny bez zgody właściwego organu związku zawodowego nastąpiło z naruszeniem prawa (art. 32 ust. 2 i 4 ustawy o związkach zawodowych), co uzasadniało uwzględnienie powództwa i dlatego zaskarżony wyrok odpowiada prawu, mimo iż słusznie wytknięto mu w kasacji naruszenie art. 32 ust. 1 ustawy o związkach zawodowych. Przeniesienie w stan nieczynny, aczkolwiek najczęściej prowadzi do wygaśnięcia stosunku pracy, nie jest czynnością pracodawcy wypowiedającą ani rozwiązującą ten stosunek, a zatem nie jest objęte dyspozycją art. 32 ust. 1.

Mimo usprawiedliwionej jednej z jej podstaw kasacja podlegała oddaleniu na mocy art. 393¹² KPC, skoro zaskarżony wyrok odpowiada prawu mimo częściowo błędnego uzasadnienia.

=====